

สัญญาเลขที่ RDG 5310004

รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการ
(มกราคม พ.ศ.2553-พฤษภาคม พ.ศ.2553)

โครงการการพัฒนาโจทย์วิจัยพื้นที่เมืองและชายแดน ระยะที่ 2

นางโสภี อุ่นทะยา

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1 โครงการศึกษา	1
บทที่ 2 ความก้าวหน้าของโครงการศึกษา	5
บทที่ 3 การดำเนินการโครงการศึกษา	7
บทที่ 4 ผลการปฏิบัติงานโครงการศึกษา	23
ภาคผนวก	30
เอกสารแนบหมายเลข 1	31
เอกสารแนบหมายเลข 2	
เอกสารแนบหมายเลข 3	

บทที่ 1

โครงการการพัฒนาโจทย์วิจัยการบริหารจัดการพื้นที่และเมืองชายแดน ระยะที่ 2

1. ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ

โลกในยุคโลกาภิวัตน์และการเปิดเสรีในด้านต่างๆ ทำให้รัฐชาติและพรมแดนได้รับการตั้งคำถามอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง/ปรับตัว ดังนั้นการทำความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะจากข้อมูลและการพัฒนาภายในพื้นที่ชายแดนของทั้งสองฝั่งตามแนวชายแดนจึงเป็นประเด็นสำคัญที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสการพัฒนาในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและต่างก็ให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของคน และการไหลทะลักและลักลอบเข้ามาทำงานของแรงงานราคาถูกจากประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ พม่า ลาว และ กัมพูชา เข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมากเนื่องจากการเดินทางเข้าออกที่สะดวกตามแนวชายแดนที่ติดแนวชายแดนไทยประมาณ 2,532 กิโลเมตรและความต้องการแรงงานจากฝั่งไทย สถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อสังคมประเทศไทย หน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านความมั่นคง ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และสังคม ปัญหาด้านสาธารณสุข และปัญหาด้านอื่น ๆ ส่งผลต่อการจัดการและพัฒนาพื้นที่ชายแดน

มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นมหาวิทยาลัยในภูมิภาคที่ได้ให้ความสนใจด้านการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับชายแดน โดยในปีที่ผ่านมา(2552)ได้ตั้งศูนย์ประสานงานโครงการวิจัยการบริหารจัดการพื้นที่เมืองและชายแดนร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝายนโยบายและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) ดำเนินการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเมืองชายแดนจำนวน 5 โครงการ ดังนั้นเพื่อให้มีความต่อเนื่องในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านชายแดน จึงมีการพัฒนาโจทย์วิจัยจากพื้นที่ขึ้น เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์และพัฒนาโจทย์วิจัยให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของพื้นที่วิจัย และสามารถเอื้อประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของฝายนโยบายและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) อย่างแท้จริง จึงเกิดโครงการการพัฒนาโจทย์วิจัยชุดชายแดน โดยมีมหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นผู้ประสานงาน

2. วัตถุประสงค์

1. พัฒนาโจทย์วิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านแรงงานให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของพื้นที่วิจัย และสามารถเอื้อประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของฝายนโยบายและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1)

2. ประสานงานกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัยในเรื่องการสนับสนุนการพัฒนาโจทย์วิจัยของนักวิจัย

3. บทบาทของผู้ประสานงาน

1. ดำเนินการเวทีสำรวจโจทย์วิจัยและความต้องการในพื้นที่เกี่ยวกับประเด็นแรงงาน การจัดประชุม สัมมนาเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัย
2. ให้คำปรึกษาแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำโครงการวิจัย ของนักวิจัย
3. ประสานงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ด้านเอกสาร ด้านอื่น ๆ
 - 3.1 ประสานงานรายงานการเงิน เอกสารการเงิน
 - 3.2 หนังสือติดต่อประสานงาน
 - 3.3 ประสานงานกับ สกว. และส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการวิจัย

4. กิจกรรมการดำเนินการ

แผนกิจกรรมหลักที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมทั้งผลลัพธ์ (Output) ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ดำเนินการจัดประชุม สัมมนาผู้วิจัย/ เวที สนับสนุนกระบวนการวิจัย มี กิจกรรม / เวที สนับสนุนกระบวนการวิจัยดังนี้

1. เวทีสำรวจโจทย์วิจัยและความต้องการในพื้นที่กับกลุ่มแรงงานต่างด้าว ในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ 4-7 กุมภาพันธ์ 2553

2. ประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยชุดขยายแดนด้านแรงงาน

3. เวทีพัฒนารอบแนวคิดทฤษฎี ของนักวิจัย

- 3.1 ด้านแนวคิด

- 3.2 ด้านวิธีวิทยา

- 3.3 ด้านการนำไปใช้ในพื้นที่

4. เวทีการสร้างการเรียนรู้ ระหว่างโครงการวิจัย/นักวิจัย

- 4.1 สัมมนาระหว่างชุดโครงการวิจัย ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ นอคมหาวิทยาลัย

- 4.2 เวทีแลกเปลี่ยนงานวิจัยระหว่าง นักวิจัยชุดเก่า และนักวิจัยหน้าใหม่

- 2) ให้คำปรึกษาแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านการบริหารงานวิจัย และงานวิจัย

- 3) ประสานงานด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1. ประสานงานรายงานการเงิน

2. หนังสือติดต่อประสานงาน

3. เอกสารการเงิน

4. ประสานงานกับ สกว. และส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการวิจัย

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละช่วงระยะเวลา

กิจกรรมที่คาดว่าจะดำเนินการ	วัตถุประสงค์	ผู้เข้าร่วมประชุม	วันเวลาที่คาดว่าจะดำเนินการ
ลงพื้นที่สำรวจและหาข้อมูลโจทย์วิจัย	สำรวจพื้นที่เพื่อหาโจทย์วิจัยในพื้นที่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอุดร	ประมาณ 10 คน	เดือนมกราคม 2553
เวทีพัฒนาโจทย์วิจัยชายแดน	เพื่อพัฒนาและแลกเปลี่ยนประเด็นโจทย์วิจัยกับผู้ทรงคุณวุฒิ	ประมาณ 30 คน	เดือน ก.พ.- มี.ค. 2553
ร่วมแลกเปลี่ยนและเผยแพร่งานวิจัยในเวทีวิชาการ	ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนในเวทีวิชาการ	ประมาณ 10 คน	เดือนเมษายน 2553
เวทีประชุมย่อยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (จำนวน 2 เวที)	ประชุมย่อยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัย	ประมาณ 10 คน	เดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2553

6. กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรม

นักวิจัยที่คาดว่าจะเสนอโครงการวิจัยชายแดน จำนวน 10 คน

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ Output

มีโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัยอย่างน้อย 3 - 5 โครงการ

8. แผนการทำงาน

ด้านปฏิทินการปฏิบัติงาน มีดังนี้

กิจกรรม/กระบวนการ	เดือน				หมายเหตุ
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย	
ลงพื้นที่สำรวจและหาข้อมูลโจทย์วิจัย	↔				
เวทีประชุมย่อยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้		↔			
เวทีพัฒนาโจทย์วิจัยชายแดน		↔	↔		
เวทีประชุมย่อยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้		↔	↔		
ร่วมแลกเปลี่ยนและเผยแพร่งานวิจัยในเวทีวิชาการ				↔	
ส่งเอกสารโครงการวิจัยให้ สกว.				↔	

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อการดำเนินงานเสร็จสิ้นที่เป็นรูปธรรม และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

1. โครงการวิจัยได้รับการสนับสนุนจำนวน 5 โครงการ

บทที่ 2

ความก้าวหน้าของโครงการ

จากการเริ่มต้นการปฏิบัติงานของโครงการการพัฒนาโจทย์วิจัยการบริหารจัดการพื้นที่และเมืองชายแดน ระยะที่ 2 ก่อให้เกิดกลไกการทำงานและการกำหนดภารกิจหลักในการปฏิบัติงาน ดังนี้

กรอบภารกิจหลัก

1. ดำเนินการเวทีสำรวจโจทย์วิจัยและความต้องการในพื้นที่เกี่ยวกับประเด็นแรงงาน การจัดประชุม สัมมนาเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัย
2. ให้คำปรึกษาแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำโครงการวิจัย ของนักวิจัย
3. ประสานงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ด้านเอกสาร ด้านอื่น ๆ
 - 1) ประสานงานรายงานการเงิน เอกสารการเงิน
 - 2) หนังสือติดต่อประสานงาน
 - 3) ประสานงานกับ สกว. และส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการวิจัย

ตามกรอบภารกิจของการปฏิบัติงานของโครงการการพัฒนาโจทย์วิจัยการบริหารจัดการพื้นที่และเมืองชายแดน ระยะที่ 2 สามารถแบ่งบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานได้ตามตำแหน่งงาน ดังนี้ คือ

● ผู้ประสานงานโครงการ

มีหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมการจัดการประชุม สัมมนาระหว่างนักวิจัยในสถาบัน ต่างสถาบันและต่อสาธารณะ อีกทั้งให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวข้องกับการจัดการด้านการบริหารงานวิจัย ติดตามความก้าวหน้าของงานวิจัย ให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งประสานงานเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ด้านเอกสาร และด้านอื่นๆ ตัวอย่างเช่น ประสานงานรายงานการเงิน เอกสารการเงิน หนังสือติดต่อประสานงาน ประสานงานกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการวิจัย และประชาสัมพันธ์เผยแพร่โครงการวิจัย เป็นต้น

● ผู้ช่วยผู้ประสานงานโครงการ

มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานในส่วนของการจัดทำหนังสือติดต่อประสานงานระหว่างนักวิจัย หน่วยงานในสถาบัน ต่างสถาบัน ติดตามความก้าวหน้าของโครงการและประเมินโครงการ ตามระยะเวลาที่ระบุในสัญญา ตามเกณฑ์และแนวทางที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กำหนด จัดทำรายงานความก้าวหน้าทางด้านการเงิน เอกสารการเงิน เพื่อเสนอให้ฝ่ายทราบทุก 2

เดือน เข้าร่วมประชุมและติดตามความก้าวหน้าของวงการศึกษาและวงการอื่นที่เกี่ยวข้องกับ
บทบาทหน้าที่ของชุดโครงการตามที่ได้รับมอบหมาย

ดังนั้น จากบทบาทและภารกิจของโครงการการพัฒนาโจทย์วิจัยการบริหารจัดการพื้นที่
และเมืองชายแดน ระยะที่ 2 สามารถนำมาวางแผนกำหนดการดำเนินงาน ตามรายละเอียดดังนี้

แผนการปฏิบัติงาน มีดังนี้

กิจกรรม/กระบวนการ	เดือน				หมายเหตุ
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย	
ลงพื้นที่สำรวจและหาข้อมูลโจทย์วิจัย	↔				
เวทีประชุมย่อยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้		↔			
เวทีพัฒนาโจทย์วิจัยชายแดน		↔	↔		
เวทีประชุมย่อยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้		↔	↔		
ร่วมแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ผลงานวิจัยในเวทีวิชาการ				↔	
ส่งเอกสาร โครงการวิจัยให้ สกว.				↔	

บทที่ 3

การดำเนินการโครงการการพัฒนาโจทย์วิจัยการบริหารจัดการพื้นที่และเมืองชายแดน ระยะที่ 2

จากแผนดำเนินงานของโครงการการพัฒนาโจทย์วิจัยการบริหารจัดการพื้นที่และเมืองชายแดน ระยะที่ 2 สามารถสรุปผลการปฏิบัติงาน โดยจัดให้มีการสำรวจโจทย์วิจัยและความต้องการในพื้นที่กับกลุ่มแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ จัดประชุมพัฒนาโจทย์วิจัย และจัดประชุมกลุ่มย่อยระหว่างพัฒนาโจทย์ ดังนี้

1. การสำรวจโจทย์วิจัยและความต้องการในพื้นที่กับกลุ่มแรงงานต่างด้าว ในเขตพื้นที่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

ลงสำรวจพื้นที่เมื่อวันที่ 4-7 กุมภาพันธ์ 2553 สามารถสรุปผลการปฏิบัติงานดังนี้

การสำรวจข้อมูลวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2553

1. อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม จังหวัดเลย ลักษณะของพื้นที่หลายอำเภอของจังหวัดเลยจะติดกับประเทศลาว และอำเภอที่มีแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานชาวลาว คือ อำเภอเมือง อำเภอวังสะพุง และอำเภอเชียงคาน ที่มีพื้นที่ติดกับเมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่อาสาโครงการเอดส์เน็ต และแรงงานอาชีพพนักงานบริการในร้านคาราโอเกะ สถานที่ร้านคุณพงส์ ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

1. ผู้ประกอบการ

ตนเองเป็นคนไทย ส่วนภรรยาเป็นคนลาวมีบุตร 1 คน เปิดร้านมาแล้วประมาณ 6-7 ปี ก่อนหน้านี้ตนเองเป็นนักร้องในร้านอาหารและภรรยาก็ทำงานในร้านเดียวกัน ต่อมาจึงเปิดร้านคาราโอเกะและมีแรงงานเป็นพนักงานบริการหญิงชาวลาว ประมาณ 8-10 คน โดยส่วนใหญ่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตามถูกต้องตามกฎหมาย ถ้าเกิดปัญหาแรงงานต่างด้าวในร้านถูกจับโดยเจ้าหน้าที่รัฐก็จะเป็นคนไปดำเนินการเสียค่าปรับให้ โดยค่าปรับจะประมาณ 2,000 บาท แต่ปัจจุบันได้มีการจ่ายเงินให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเดือนละประมาณ 6,000 บาท โดยแบ่งเป็น ค่าตรวจท้องที่เดือนละ 3,000 บาท เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง 1,000 บาท มูลนิธิเด็กและสตรี 1,000 บาท และการท่องเที่ยว 1,000 บาท ปัญหาเรื่องการจับแรงงานจึงไม่มีปัญหา รายได้ของร้านประมาณ 30,000-60,000 บาท/เดือน แยกส่วนใหญ่ที่มาใช้บริการเป็นชาวไทย ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชนเมื่อก่อนเปิดร้านการร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนก็จะเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนเป็นประจำ ตั้งแต่เปิดร้านการร่วมกิจกรรมในชุมชนน้อยเนื่องจากว่าผลจากการเปิดร้านคาราโอเกะทำให้เกิดการแข่งขันกันดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างร้านค้าของแต่ละร้านรวมถึงชุมชนค่อนข้างจะ

น้อยและแรงงานชาวลาวก็จะไม่ค่อยได้ออกไปไหนและจะไม่มีการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนเลย นอกจากงานบุญประจำปี

2. เจ้าหน้าที่อาสาโครงการเอดส์เน็ต

สถานประกอบการร้านคาราโอเกะในเขตเทศบาลตำบลเชียงคานมี 15 ร้าน และมีแรงงานข้ามชาติสัญชาติลาวร้านละประมาณ 15 คน โดยจะมีลักษณะในการทำงานหมุนเวียนกันไปทั้งในอำเภอเชียงคานและอำเภอใกล้เคียง โดยมีแรงงานชาวลาวที่จดทะเบียน ประมาณ 50 คน และถ้าอำเภอเชียงคานรวมกับจังหวัดเลย จะมีแรงงานที่ขึ้นทะเบียนประมาณ 300 คน แรงงานที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนถ้าถูกตำรวจจับ เจ้าของร้านก็จะเป็นผู้รับผิดชอบเสียค่าปรับประมาณ 5,000 บาท แต่ถ้าบางครั้งก็จะเสียเป็นการให้บริการแก่เจ้าหน้าที่แทนค่าปรับ ถ้าแรงงานพนักงานบริการหญิงคนใดได้เป็นภรรยาเจ้าของร้านและได้เปิดกิจการเป็นผู้ประกอบการแต่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสถ้ามีบุตรก็จะให้ผู้หญิงที่เป็นคนไทยมาแจ้งเกิดเป็นแม่แทน

3. แรงงานพนักงานบริการหญิงชาวลาว

มีอายุประมาณ 14-19 ปี ส่วนใหญ่การเข้ามาในฝั่งไทยจะเป็นลักษณะมีนายหน้า และมีคนรู้จักที่เคยมาทำงานก่อนเป็นผู้แนะนำชักชวนเข้ามาทำงานและส่วนใหญ่จะเข้ามาโดยใบผ่านแดนชั่วคราวคือใช้ได้ไม่เกิน 3 วัน และส่วนน้อยที่ใช้ Passport สาเหตุที่เข้ามาเพราะต้องการได้เงินเพื่อส่งไปให้ครอบครัวที่อยู่ฝั่งลาว การส่งเงินจะอยู่ประมาณ 3,000 -4,000 บาท/เดือน และส่วนใหญ่จะเข้ามาอยู่ครั้ง 3-4 เดือน ก็ข้ามกลับบ้านที่ลาวแต่ถ้าไม่กลับก็จะย้ายไปอยู่ร้านใหม่ไปเรื่อยๆ และถ้ามีโอกาสมีครอบครัวในประเทศไทยก็จะอยู่ที่ประเทศไทย ส่วนใหญ่แรงงานจะมีการศึกษาน้อยไม่ได้เรียนหนังสือ แรงงานบางส่วนก็จะหนีไปอยู่จังหวัดอื่นโดยผิดกฎหมาย

2. อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ลักษณะทางกายภาพเป็นพื้นที่อยู่ตรงข้ามกับเวียงจันทน์ของลาวมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาวผ่านแดนข้ามแม่น้ำโขง มีพื้นที่การเข้าออกของทั้งสองประเทศได้หลายทาง ทั้งที่ด่านเข้าเมือง เช่นอำเภอท่าบ่อ อำเภอสังคม อำเภอเมืองและอำเภอศรีเชียงใหม่

ข้อมูลการสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่อาสาโครงการเอดส์เน็ต และแรงงานต่างด้าวบ้านห้วยม่วง อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

1. ผู้ประกอบการ (ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน)

แรงงานส่วนใหญ่เป็นชาวลาว จะเข้ามาขายแรงงานภาคการเกษตร เช่น เก็บใบยาสูบ ทำนา ฯลฯ จะมีบางส่วนที่เป็นชาวกำพูชาและพม่า การเข้ามามีการขึ้นทะเบียนประมาณ 350 คน ส่วนใหญ่การเข้ามาของแรงงานจะเข้ามาประมาณ 4 -5 เดือนช่วงผลิทยาสูบเดือนธันวาคม-เมษายน ค่าแรงประมาณ 10,000-12,000 บาท ลักษณะการจ้างแบบเหมาจ่าย โดยการเข้ามาก็จะพักอยู่กับนายจ้าง หากไม่ถูกใจนายจ้างก็เปลี่ยนไปอยู่กับนายจ้างคนใหม่ก็ได้ การเข้ามาส่วน

ใหญ่มาทางเรือ การเข้ามาของแรงงานก่อนและหลังการเข้ามาไม่ค่อยเห็นความแตกต่างเพราะเป็นวิธีการดำเนินชีวิตตั้งแต่นานแล้วแต่ในแง่กลับกัน แต่ถ้าไม่ได้แรงงานเหล่านี้คนในพื้นที่จะลำบากเนื่องจากปัญหาการขาดแรงงานเนื่องจากเป็นงานที่คนไทยไม่ค่อยทำ

2. เจ้าหน้าที่อาสาโครงการเอดส์เน็ต

แรงงานที่ขึ้นทะเบียนทั้งหมด 3,000 คน แต่ที่ไม่ขึ้นทะเบียนแรงงานอีกจำนวนมากให้ใช้ 6.33 คูณจำนวนแรงงานที่ขึ้นทะเบียน จะมีจำนวนประมาณใกล้เคียงกับจำนวนจริง แรงงานส่วนใหญ่ที่เข้ามาทำงานที่นี่จะทำงานภาคการเกษตร คือปลูกยาสูบกับหันยาสูบ การเข้ามาในพื้นที่โดยผ่านนายหน้าและคนรู้จักแนะนำ ปัญหาของแรงงานต่างด้าวคือเรื่องสิทธิ เช่นเรื่องการรักษาพยาบาลที่จ่ายแพงกว่าทั่วไปและเรื่องสัญชาติที่ทางหน่วยงานราชการยังไม่ให้สัญชาติไทย

3. แรงงานต่างด้าว

ส่วนใหญ่แรงงานที่เข้ามาในพื้นที่ส่วนใหญ่จะหลบหนีเข้ามาและการเข้ามาก็จะมีนายหน้าหรือไม่ก็ญาติแนะนำและถ้าแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐจับได้ก็จะเสียเงินค่าปรับประมาณ 4,000 -5,000 บาทให้กับเจ้าหน้าที่ เมื่อเข้ามาแล้วอาชีพส่วนใหญ่จะเก็บพริกและใบยาสูบ รายได้ประมาณวันละ 200 บาท แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่จะเป็นชาวลาวเมื่อหลบหนีเข้ามาทำงานเป็นเวลานานก็จะมีครอบครัวและอาศัยอยู่ในประเทศไทย ปัญหาของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเรื่องสิทธิ เช่น เรื่องการขอสัญชาติและใบขออนุญาตการทำงานในประเทศ รวมถึงปัญหาเรื่องสวัสดิการเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ สุขภาพ สาเหตุหนึ่งที่แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่จะไม่ไปขึ้นทะเบียนแรงงานเนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูงและคิดว่าการเข้าออกไปมาระหว่างประเทศไทย-ลาวในแถบนี้เป็นไปปกติทำได้ง่าย

การสำรวจข้อมูลวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2553

1. อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม ลักษณะทางกายภาพจังหวัดนครพนมมีพื้นที่ติดกับแนวลำน้ำโขงแขวงไชยบุรีและแขวงคำม่วนของประเทศลาว โดยมีจุดผ่านแดน ซึ่งเป็นจุดผ่อนปรนอยู่ที่อำเภอท่าอุเทน อำเภอบ้านแพงและอำเภอธาตุพนม มีด่านถาวรอยู่ที่อำเภอเมือง และยังมีจุดด่านประเพณีตลอดจนมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการไปมาหาสู่ระหว่างกันทางการข้ามพรมแดน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่อาสาโครงการเอดส์เน็ต และแรงงานต่างด้าว

1. ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน)

แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ที่เข้ามาขายแรงงานเป็นชาวลาว ซึ่งเข้ามาขายแรงงานภาคการเกษตร เช่น ทำงานในไร่อ้อย ไร่ข้าวโพด แรงงานชาวลาวเหล่านี้จะเข้ามาช่วงเดือนตุลาคม และระยะเวลาการทำงานประมาณ 5-6 เดือนก็จะข้ามกลับลาว แต่บางส่วนก็จะแต่งงานมี

ครอบครัวอยู่ในฝั่งประเทศไทยแต่ส่วนใหญ่จะไม่ได้สัญชาติไทยซึ่งต่างจากชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาส่วนใหญ่จะได้สัญชาติเกือบทั้งหมด พื้นที่ตำบลบ้านแพงในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา มีความจำเป็นมากในการใช้แรงงานต่างด้าวเพราะว่ามีค่าแรงที่ถูก อีกทั้งคนไทยในพื้นที่เองก็ไม่ทำงานที่ใช้แรงงานแต่กลับไปทำงานที่อื่นแทน และทำให้มีปัญหาการแย่งแรงงานต่างด้าวกันบ้าง ส่วนใหญ่เกษตรกรมีที่ดินทำกินเป็นของตนเองอย่างน้อย 2-3 ไร่ และมากที่สุดประมาณ 20 กว่าไร่

2. เจ้าหน้าที่อาสาโครงการเอดส์เน็ต

การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวชาวลาวเข้ามาได้ง่าย โดยข้ามไปมาระหว่างไทย-ลาวเป็นปกติ ฝั่งไทยไม่มีมาตรการที่เข้มงวดเป็นเพียงการใช้วิธีการจับบันทึกโดยนายจ้างจะเป็นผู้รับผิดชอบทำให้เป็นสาเหตุหนึ่งที่แรงงานต่างด้าวไม่ขึ้นทะเบียนแรงงาน ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ทราบแต่ก็อะลุ่มอล่วยให้ ส่วนทางด้านความรู้แรงงานส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ ปัญหาเรื่องสุขภาพก็จะมีเรื่องการรับสารจากยาฆ่าแมลงโดยการฉีดที่ไม่มีเครื่องมือป้องกัน

3. แรงงานต่างด้าว

เป็นชาวลาวและก็ได้ไม่ได้ขึ้นทะเบียนแรงงาน แรงงานส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นอายุประมาณ 14-20 ปี มาอยู่ประมาณ 5-6 เดือนก็กลับลาวเมื่อถึงฤดูกาลปลูกยาสูบหรือข้าวโพดจึงเข้ามาใหม่โดยการลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย หรือไม่ก็มีนายหน้าแนะนำพาเข้ามาโดยจ่ายเป็นค่าหัว โดยเงินส่วนหนึ่งก็ให้เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง แต่ถ้าหลบหนีเข้ามาแล้วถูกจับได้โดยไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ฝั่งใดก็ตามแรงงานจะถูกยึดเงินและจะคืนให้แรงงานเป็นบางส่วน สาเหตุที่แรงงานต่างด้าวเหล่านี้ไม่อยู่ทำการเกษตรที่ประเทศของตนเองทั้งที่พื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์เช่นเดียวกันกับประเทศไทยเพราะว่าที่ลาวในขณะที่ปลูกยาสูบเวลาพักก็ต้องไปตัดฟันด้วย นับว่าเป็นงานค่อนข้างหนักและได้ค่าตอบแทนน้อยไม่คุ้มค่า ส่วนแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาขายแรงงานในภาคการเกษตรในประเทศไทย รายได้ก็จะขึ้นอยู่กับการตกลงระหว่างนายจ้างและแรงงาน เป็นลักษณะงานเหมา เงินที่แรงงานได้ก็นำกลับบ้านที่ประเทศลาวประมาณ 5,000-7,000 บาทต่อคน/รอบ

การสำรวจข้อมูลวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2553

1. อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ลักษณะทางกายภาพมีพื้นที่ 3 อำเภอที่ตรงข้ามกับแขวงสุวรรณเขตประเทศลาว ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอดอนตาลและอำเภอหว้านใหญ่ พื้นที่ที่มีลักษณะข้ามไป-มาระหว่างทั้งสองประเทศได้อย่างสะดวกและง่ายมากต่อการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าว

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการร้านเสริมสวย เจ้าหน้าที่อาสาโครงการเอดส์เน็ต และแรงงานต่างด้าว

1. ผู้ประกอบการ

แรงงานที่อพยพลักลอบเข้ามาทำงานที่ร้านส่วนใหญ่เป็นชาวลาว การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวโดยใช้เอกสารผ่านแดนชั่วคราวและเมื่อเข้ามาแล้วทำงานได้ระยะหนึ่งก็มักจะหลบหนีไปทำงานที่อื่นไม่สามารถติดตาม ตรวจสอบได้ และปัญหาอีกกรณีหนึ่งคือการเปลี่ยนชื่อของแรงงานซึ่งยากต่อการตรวจสอบ เมื่อแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานที่ร้านในกรณีที่ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐจับกุม เจ้าของกิจการก็จะดำเนินการเสียค่าปรับให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐครั้งละประมาณ 3,500 บาท แต่ถ้าเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รู้จักกันก็สามารถจะผ่อนปรนกันได้ การประกอบกิจการในพื้นที่ส่วนใหญ่ผู้เป็นเจ้าของกิจการเป็นชาวลาวและมีชาวลาวเป็นผู้ใช้แรงงาน ส่วนของแรงงานต่างด้าวบางคนเมื่อทำงานอยู่สักพักหนึ่งก็ลงไปทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯ และก็ไปมีครอบครัวอยู่ที่นั่นทำให้เกิดปัญหาเมื่อมีลูกจะเป็นคนไร้สัญชาติ

2. เจ้าหน้าที่อาสาโครงการเอดส์เน็ต

แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาส่วนใหญ่จะลักลอบเข้ามาและบางส่วนก็เข้ามาโดยใช้ใบผ่านทางชั่วคราว โดยมีระยะเวลาประมาณ 2-3 วัน บางส่วนก็ใช้หนังสือเดินทางท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาแล้วมักจะหลบหนีไม่มาต่ออายุบัตร แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ส่วนใหญ่จะทำงานตามร้านคาราโอเกะเป็นพนักงานบริการนั่งเครื่องและขายบริการทางเพศด้วย แรงงานที่ลักลอบเข้ามาจะมีอายุประมาณ 14-19 ปี บางส่วนที่หลบหนีเข้ามาก็จะมีครอบครัวอยู่ในประเทศไทยปัญหาที่ตามมาคือ การมีลูกที่ไร้สัญชาติ แรงงานบางคนก็อยากได้สัญชาติไทยและมีสิทธิเหมือนคนไทย โดยการแต่งงานก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในดำเนินการประมาณ 20,000-60,000 บาท ส่วนเรื่องปัญหาหาเสพติดส่วนใหญ่ไม่ได้มาจากแรงงานที่ลักลอบเข้ามาขายแรงงานแต่จะเป็นพวกเอเย่นค้ายาเสพติดแอบลักลอบนำเข้ามา

3. แรงงานต่างด้าว

กลุ่มแรงงานจะพวกกลุ่มลาวเทิง ลาวสูง ส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ไม่ขึ้นทะเบียนและลักลอบเข้ามาหรือไม่ก็ใช้ใบผ่านแดนชั่วคราวประมาณ 2-3 วันสาเหตุเพราะว่าการขึ้นทะเบียนแรงงานมีความยุ่งยากและเสียค่าใช้จ่ายสูงไม่มีเงิน เมื่อเข้ามาได้ก็จะไม่กลับประเทศตามกำหนด ส่วนใหญ่ถ้าเป็นแรงงานด้านขายบริการจะเข้ามาทำงานในร้านคาราโอเกะบางส่วนทำได้ระยะหนึ่งก็หลบหนีลงกรุงเทพฯ และถ้าเป็นภาคการเกษตรจะทำไร่อ้อย พริกและจะเข้ามามากในช่วงหลังเกี่ยวข้าว

2. อำเภอขานูมาน จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นอำเภอที่มีเขตแดนติดลำน้ำโขงและประเทศลาวมีท่าเรือที่เป็นด่านประเพณีเป็นทางคมนาคมขนส่งชาวบ้านสองฝั่งโขง มีท่าเรือจำนวน 7 ด่าน ไม่มีด่านตรวจคนเข้าเมือง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่อาสาโครงการเอดส์เน็ต และแรงงานต่างด้าว ตำบลบ้านโคกสะอาด อำเภอขามเฒ่า จังหวัดอำนาจเจริญ

1. ผู้นำชุมชน(สารวัตรกำนัน)

แรงงานในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชาวลาว การเข้ามาโดยทางท่าเรือและการข้ามไป-มา ระหว่างสองฝั่งโขงของแรงงานเป็นไปอย่างสะดวกเนื่องจากบ้านโคกสะอาด อำเภอขามเฒ่าไม่มีด่านตรวจคนเข้าเมือง มีเพียงเจ้าหน้าที่อาสาสมัครโดยชาวบ้านในพื้นที่คอยดูแลเป็นเพียงการบันทึกว่ามีใครเข้าออกบ้างโดยตรวจสอบในแต่ละวันเท่านั้น ถ้าจะอยากรออยู่เป็นเวลานานก็ให้ไปติดต่อกับที่อำเภอเขมราฐหรือจังหวัดมุกดาหาร การอพยพเข้ามาของแรงงานเหล่านี้บางครั้งจะมากันทั้งครอบครัว แต่ละปีมีจำนวนหลายร้อยคน บางครั้งเข้ามาแล้วก็ไม่กลับคิดเป็น 10 % หรือไม่ก็เข้ามา มีครอบครัวประมาณ 5 % ปัญหาในพื้นที่เช่น ปัญหายาเสพติดและผลกระทบจากการใช้ยาฆ่าแมลงในการทำการเกษตร

2. เจ้าหน้าที่อาสาโครงการเอดส์เน็ต

แรงงานชาวลาวส่วนใหญ่จะเข้ามาทำงานภาคการเกษตรและไม่ได้ขึ้นทะเบียนแรงงาน โดยเข้ามาอาศัยกับนายจ้างจะอยู่ครั้งหนึ่งเป็นระยะเวลานานหลายเดือนตามฤดูกาลทางการเกษตร แต่บางส่วนก็จะมาอยู่ชั่วคราวเพื่อเตรียมตัวหลบเข้าไปขายแรงงานที่กรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง

3. แรงงานต่างด้าว

แรงงานส่วนใหญ่เป็นชาวลาวโดยการแนะนำจากญาติพี่น้องที่เคยเข้ามาขายแรงงานและจากนายหน้า แรงงานชาวลาวที่เข้ามาในพื้นที่ส่วนใหญ่ทำงานภาคการเกษตรเช่น รับจ้างทำไร่สัปปะก๊อต ไร่อ้อย บางส่วนก็เข้ามาแบบชั่วคราวคือพวกจับเรือรับจ้างเข้าไปยื่นกลับข้ามไป-มา บางส่วนที่ทำงานภาคการเกษตรก็จะอยู่แบบถาวรกับนายจ้าง บางคนอยู่นานก็จะมีครอบครัวอยู่ในเมืองไทยแต่ไม่ได้สัญชาติ

การสำรวจข้อมูลวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2553

1.อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดอุบลราชธานี ห่างจากตัวจังหวัด 105 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร 750 กิโลเมตร อยู่ริมแม่น้ำโขงเป็นระยะทางยาวกว่า 40 กิโลเมตร ซึ่งฝั่งตรงข้ามคือ เมืองสองคอน แขวงสุวรรณเขต ของประเทศลาว

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่องค์การแอ๊ดส์แห่งประเทศไทย แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่จะเป็นชาวลาว การเข้ามาโดยนั่งเรือขึ้นมาจากแม่น้ำมูลบ้าน จากการแนะนำของคนที่เคยเข้ามาทำงานในพื้นที่หรือไม่ก็จะมีนายหน้าเป็นคนชักชวนพามาการเข้ามาใช้ใบผ่านทางชั่วคราวประมาณ 7 วันหรือไม่ก็ใช้ Pass port อยู่ได้ 3 เดือน/ครั้ง และที่เยอะมากที่สุดคือการหลบหนีเข้ามา

แรงงานส่วนใหญ่เมื่อเข้ามาแล้วก็จะอยู่เป็นเวลานาน และถ้าเป็นผู้หญิงจะเข้ามาขายแรงงานเป็นพนักงานบริการตามร้านคาราโอเกะเป็นจำนวนมากซึ่งมีคนไทยเป็นเจ้าของและแรงงานเป็นชาวลาว ร้านคาราโอเกะในพื้นที่มีจำนวน 20 ร้านและแต่ละร้านก็จะมีแรงงานคนลาวที่เป็นพนักงานบริการถ้าเป็นร้านใหญ่ก็ประมาณ 30 คนแต่ถ้าเป็นร้านเล็กประมาณ 5-6 คน พนักงานเหล่านี้ก็จะขายบริการทางเพศด้วยโดยค่าบริการจะประมาณ 1,500-2,000 บาท โดยทางร้านจะหักค่านายหน้าประมาณ 300 บาท ปัญหาที่พบส่วนใหญ่แรงงานไม่ขึ้นทะเบียนแรงงานเพราะเจ้าของกิจการไม่พาไปขึ้นเนื่องจากว่าแรงงานมักจะอยู่ไม่นานหรือไม่ก็จะหลบหนีไปทำงานที่อื่นทำให้เจ้าของกิจการเสียเงินเปล่า

บทสรุปจากการสำรวจพื้นที่ : การเคลื่อนย้ายแรงงานและวิถีชีวิตในประเทศไทยของแรงงานชาวลาว

จากการสำรวจข้อมูลตั้งแต่วันที่ 4-7 กุมภาพันธ์ 2553 ณ จังหวัดเลย จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี สามารถสรุปได้ว่า การอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานชาวต่างด้าวทั้งที่มาแบบผิดกฎหมายหรือถูกต้องตามกฎหมายผ่านตามแนวชายแดนภาคอีสาน จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ พบว่า แรงงานส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานชาวลาวซึ่งที่ผ่านมาก็จะมีการลักลอบเดินทางไป-มาระหว่างประเทศไทยและประเทศลาวเป็นเรื่องปกติเนื่องจากทั้งสองประเทศมีรากเง้าดั้งเดิมมาจากวัฒนธรรมท้องถิ่นของคนสองฝั่งโขง คนไทยที่อาศัยอยู่ตามฝั่งโขงจะมีความผูกพันในฐานะเป็นญาติพี่น้องกับคนลาว ถ้าจะพูดถึงเรื่องชาติพันธุ์ถือได้ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันคือกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความแตกต่างของเส้นพรมแดนชาติพันธุ์จะมีน้อย สังเกตได้จากแรงงานชาวลาวที่เข้ามาในประเทศไทยในแถบนี้มักจะไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องความขัดแย้งและการก่ออาชญากรรม นับได้ว่าเป็นตัวบ่งชี้อย่างหนึ่งว่า การที่ความผูกพันและมีวัฒนธรรมของคนสองฝั่งโขงที่มีรากเง้าเดียวกันทำให้ปัญหาการกดขี่แรงงานชาวลาวมีน้อยส่วนใหญ่จะอยู่ที่ข้ออาศัย อะลุ่มอล่วยระหว่างกัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลไม่ว่าจะเป็นเจ้าของกิจการ แรงงานต่างด้าว ผู้นำชุมชนชาวบ้านจากการเคลื่อนย้ายแรงงานและวิถีชีวิตในประเทศไทยของแรงงานชาวลาว ประเด็นปัญหาจะมีความคล้ายกัน พอจะสรุปได้ โดยแยกออกเป็นประเด็น ดังนี้

1. ประเด็นปัญหาการก้ำกัมนุ้ย

1.1 กรณีมีการเก็บค่านายหน้าจากแรงงานชาวลาวที่มาขายแรงงานทั้งทางภาคการเกษตรหรือการขายบริการไม่ว่าจะเป็นกรณีการเข้ามาอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่

1.2 กรณีผู้ประกอบการร้านคาราโอเกะเก็บค่านายหน้าจากแรงงานหญิงขายบริการไม่ว่าจะเป็นค่านั่งจริงโดยเก็บเป็นเปอร์เซ็นต์หรือจากการขายบริการทางเพศของแรงงานโดยจะเก็บอยู่ประมาณ 300-500 บาทต่อคนและต่อครั้ง

2. ประเด็นปัญหาเรื่องสิทธิและสัญญาสิทธิ ปัญหาการขอสัญญาสิทธิไทยของคนลาวหรือไม่ก็เรื่องสิทธิในการรักษาพยาบาล และอีกกรณีคือ การเรียกร้องผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพวกนายหน้าที่มีลักษณะต่างๆ กรณีตัวอย่างเช่นที่มุกดาหารถ้าได้แต่งงานกับคนไทยแล้วก็จะได้สัญชาติและได้สิทธิต่างๆจึงเกิดการเรียกร้องผลประโยชน์เป็นเงินประมาณ 12,000-60,000 บาท

3. ประเด็นปัญหาการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ การเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ในกรณีที่ทราบอยู่แล้วว่าเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมายเข้ามาดูแบบผิวเผินเหมือนว่าจะเป็นการอะลุ่มอล่วยก็มองได้ แต่ถ้าจะมองในแง่ของความเป็นจริงคือการแสวงหาผลประโยชน์โดยตำแหน่งหน้าที่ ยกตัวอย่างการเรียกรับเงินจากร้านคาราโอเกะเป็นรายเดือน การเรียกค่าปรับหรือค่าหัวจากแรงงานต่างด้าวที่จะเข้ามาหรือออกไป แต่เงินไม่ได้นำเข้าสู่รัฐแต่เข้ากระเป๋าดตัวเอง ยกตนเองเป็นอีกชนชั้นหนึ่งที่มีอิทธิพลเหนือสิทธิผู้อื่นในสังคมของพวกที่แสวงหาผลประโยชน์จากแรงงานเหล่านี้

4. ประเด็นความผิดพลาดจากการดำเนินนโยบายของรัฐ ยกตัวอย่างพื้นที่ตำบลบ้านโคกสะอาด อำเภอนามาน จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า เป็นความบกพร่องของนโยบายของรัฐต้องการควบคุมการลักลอบขนส่งยาเสพติดจากประเทศลาวโดยการจัดระเบียบท่าเรือ การจัดการโดยชุมชนเป็นผู้ดูแลทำให้เป็นช่องทางหนึ่งในการเรียกรับเงินจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและเป็นการลักลอบเข้ามาของแรงงานชาวลาวได้อย่างสะดวก จุดทำเทียบเรือดังกล่าวมีใช้จุดผ่อนปรนแต่เป็นการจัดระเบียบท่าเรือ

5. ประเด็นปัญหาด้านวัฒนธรรมที่ผิดรูปแบบ อย่างเช่น การแต่งงานเพื่อผลประโยชน์ต่างตอบแทนไม่ว่าจะเป็นชาวลาวหรือชาวไทย หรือวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนที่แปลกไปจากเดิมกรณียกตัวอย่างเช่น ที่อำเภอยางชุมน้อยที่มีร้านคาราโอเกะเปิดมากบางคนบอกว่าทำให้เศรษฐกิจดีทำให้คนพื้นถิ่นอยู่ดีได้ขายของแต่ต้องมองในอีกด้านร้านเหล่านี้ไม่ใช่วิถีชีวิตที่แท้จริงของชุมชนเชื่อว่าคงไม่มีร้านคาราโอเกะอย่างถาวรแต่ปัญหาคือกระทบต่อวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนพื้นถิ่น

6. ประเด็นปัญหาการโยกย้ายเงินตราออกนอกประเทศของแรงงานต่างด้าวจากการเคลื่อนย้ายของแรงงาน จะสังเกตได้ว่าแรงงานเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นภาคการเกษตรหรือการขายบริการส่วนใหญ่จะเก็บเงินแล้วนำกลับบ้านที่ประเทศของตนซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเราควรมีการจัดการเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร

2. เวทีสรุปโจทย์วิจัย ชุขชายแดนด้านแรงงาน

การประชุมวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2553 มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 11 คน การประชุมในครั้งนี้เป็นการประชุมสรุปผลจากการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ทั้ง 5 จังหวัด ซึ่งสามารถสรุปผลจากการลงสำรวจพื้นที่ นักวิจัยได้พัฒนาโจทย์วิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องแรงงานดังนี้

1. อาจารย์ ดร.ฉลอง พันธุ์จันทร์

● สนใจประเด็นการแต่งงานข้ามชาติ/ โคนเน้นมุมมองด้านวัฒนธรรม (Cross culture) รวมทั้งสิทธิพึงมีพึงได้ของท้องถิ่น และแรงงาน ประเพณีท้องถิ่นสร้างมิตินิยมสัมพันธ์ข้ามชาติอย่างไร บทบาทองค์กรในท้องถิ่นในการดูแล

- พื้นที่ที่สนใจ ทำบ่อ/ กองนาง/ เขมราฐ และชานุมาน มีประเด็นเรื่องนี้เด่นชัด
- ทฤษฎีแนวคิดที่ควรศึกษา
 - ระบบอุปถัมภ์
 - พื้นที่ทางสังคมของกลุ่มแรงงาน

2. อาจารย์เกียรติศักดิ์ บังเพลิง

● พื้นที่ต่อรอง-การแต่งงาน (โดยพฤตินัย) /การแต่งงานเพื่อวัตถุประสงค์เชิงเศรษฐกิจ

- พื้นที่ที่เด่น มุกดาหาร/ เชียงคาน/ กองนาง และเขมราฐ
- โดยศึกษาประเด็นเรื่องวัฒนธรรมอุปถัมภ์ /ประเด็นเรื่องเดียวกันกับอาจารย์

ฉลอง แต่จุดเด่นต่างกัน

- ทฤษฎีแนวคิดที่ควรศึกษา
 - ระบบอุปถัมภ์
 - พื้นที่ชายแดน ของอาจารย์อภิญา
 - การนิยามความหมายเรื่องชายแดน

3. อาจารย์อนุชา พิมพ์ศักดิ์

● สนใจประเด็นการเคลื่อนย้ายแรงงาน โดยศึกษาเรื่อง ประวัติศาสตร์ /เส้นทางการเคลื่อนย้าย

- ทฤษฎีแนวคิดที่ควรศึกษา
 - Space
 - Feminist

4. อาจารย์กนกพร รัตนสุธีระกุล

● สนใจประเด็นระบบความสัมพันธ์ของการจัดการแรงงานข้ามชาติ ด้านประเพณีกับการจัดการแรงงานข้ามชาติ(ด้านประเพณี)

- พื้นที่ นาสิโนว/ ดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร
- เน้นประเด็น / เน้นระบบเครือญาติ / ระบบอุปถัมภ์เรื่องการต่อรอง /สำนึกร่วมทางประวัติศาสตร์ประเพณี/ วัฒนธรรม

● อีกประเด็นเรื่องจุดผ่อนปรน: ขบวนการต่อรองของพื้นที่/ ต่อกับอำนาจรัฐ (อำนาจเจริญ) /ทับซ้อน : การต่อรอง

● ทฤษฎีที่นำมาใช้

- สำนักทางประวัติศาสตร์ร่วม
- ทฤษฎีพื้นที่ชายแดน
- อำนาจ ของ Max Weber
- อำนาจประเพณี
- อำนาจของสังคม /แรงงาน

● ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. รัฐควรจัดการพื้นที่อย่างไร เพื่อคนในพื้นที่ปฏิบัติได้
2. อบรมให้เจ้าหน้าที่เข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย
 - จุดผ่อนปรน
 - จุดจอคอเรือ
 - จุดตม.
3. ให้การศึกษาแก่ที่เข้ามาให้ปฏิบัติได้ชัดเจน

5. นายคณิน สุวิชา

● ความไม่มีมิโรคเป็นลาภอันประเสริฐของแรงงานข้ามชาติ สนใจพื้นที่ อำเภอ เขมราฐ มีจุดเด่นเรื่อง วัฒนธรรมการเกื้อกูลกัน /สุขภาพสองฝั่งโขง /การดูแลสุขภาพกับการเข้าถึง บริการของรัฐของแรงงานข้ามชาติ /การจัดการระบบสุขภาพบนพื้นที่ 2 ฝั่งโขง /ของแรงงานภาค บริการ /พื้นที่ /เมือง

● Concept

- สุขภาพ
- ความสัมพันธ์/ เครือข่าย
- สิทธิมนุษยชน Human Right

6. อาจารย์ชูศักดิ์ สุทธิสา

● ประเด็นเรื่องแรงงานภาคอุตสาหกรรม /ศึกษาด้านทาง-ปลายทางของแรงงาน ลาว พม่า เวียดนาม เขมร เน้นประเด็นเรื่องรัฐจะสร้างระบบประกันสุขภาพให้กับแรงงานอย่างไร ต่อการเชื่อมต่อภาคธุรกิจ

1. Movement – จุดพัก – ไปต่อ – Inland

2. เครือข่ายทางสังคม ของแรงงานข้ามชาติ ภาคอุตสาหกรรม /การสร้างพื้นที่ / ประกอบสร้าง และ Identity / Network ทฤษฎีที่นำมาใช้ Push/Pull – Space – การกดทับ

7. นายทรงพล ตูละทา

- มโนทัศน์ทัศนคติค่านิยมของแรงงานข้ามชาติต่อประเทศไทย /ชาวลาว – การกดทับ - การอพยพแรงงาน – Land of Hope Upgrade /การขยับฐานะทางสังคม (Social Mobility)

8. นายภาสกร บัวศรี

- ท้องถิ่นกับการจัดการแรงงาน /ผลกระทบจากแรงงานข้ามชาติ /พื้นที่ อ.เชียงคาน/ อ.บ้านแพง

9. นายธนา ชุติวัตร

- การโยกย้ายเงินตราจากแรงงานต่างด้าว /การเคลื่อนย้ายทุน – การส่งเงินกลับบ้านและสำนึกร่วมทางประวัติศาสตร์ต่อความสัมพันธ์สองฝั่งโขงมองผ่านแรงงานข้ามชาติ

10.อาจารย์ ดร.โสภี อุ้นทะยา

- วาทกรรมการใช้ภาษาในการต่อรองอำนาจรัฐของแรงงานข้ามชาติ
- Concept
 - อำนาจของภาษา
 - สร้างความสัมพันธ์
 - ความเป็นพวกเดียวกัน
 - การแบ่งแยก/ การกีดกัน

3. ประชุมกลุ่มย่อยระหว่างพัฒนาโจทย์วิจัยชุดขยายแดนด้านแรงงาน

ครั้งที่ 1 ประชุมกลุ่มย่อยระหว่างพัฒนาโจทย์วิจัยชุดขยายแดนด้านแรงงาน ในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2553 การประชุมในครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 10 คน ซึ่งการประชุมในครั้งนี้เป็นการพบปะพูดคุยร่วมกันระหว่างนักวิจัยและผู้ประสานงาน เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินการพัฒนาโจทย์วิจัย อีกทั้งเป็นการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการนำเสนอเค้าโครงงานวิจัย ซึ่งนักวิจัยสามารถพัฒนาโจทย์จากการสำรวจพื้นที่ ดังนี้

1. ประเด็นการวิจัยเรื่อง “แรงงานข้ามชาติภาคอุตสาหกรรม” โดย ผศ.ดร.ชูศักดิ์ สุทธิสา
2. ประเด็นการวิจัยเรื่อง “การจัดการสุขภาพแรงงานข้ามชาติ: ความสัมพันธ์บนพื้นที่ชายแดนไทย – ลาว” โดย นายชยณิณ สุวิชา
3. ประเด็นการวิจัยเรื่อง “ความทับซ้อนของอัตลักษณ์” โดย อาจารย์อนุชา พิมพ์ศักดิ์
4. ประเด็นการวิจัยเรื่อง “ด้านประเพณี: พื้นที่ และ ระบบความสัมพันธ์ของท้องถิ่นในการจัดการแรงงานข้ามชาติ” โดย อาจารย์ ดร.กนกพร รัตนสุธีระกุล
5. ประเด็นการวิจัยเรื่อง “จุดผ่อนปรน ขบวนการต่อรองบนพื้นที่ทับซ้อนระหว่างอำนาจประเพณีและอำนาจรัฐ” โดย อาจารย์ ดร.ฉลอง พันธุ์จันทร์

6. ประเด็นการวิจัยเรื่อง “แรงงานข้ามชาติ: การสร้างพื้นที่ต่อรองของแรงงานลาว” โดย อาจารย์เกียรติศักดิ์ บังเพลิง
7. นำเสนอประเด็นการวิจัยเรื่อง “มนทัศน์และทัศนคติของแรงงานข้ามชาติชาวลาวที่มีต่อการทำงานในประเทศไทย” เสนอโดย นายทรงพล ตุละทา
8. นำเสนอประเด็นการวิจัยเรื่อง “จากสติงเตริงถึงมาบตาพุด” เสนอโดย อาจารย์ ดร.ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ
9. นำเสนอประเด็นการวิจัยเรื่อง “วาทกรรมแรงงานข้ามชาติ: การกดทับ ต่อรอง” เสนอโดย อาจารย์ ดร.โสภี อุ้นทะยา

ครั้งที่ 2 เวทีพัฒนาโจทย์วิจัย ในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2553 มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 15 คน มาจากนักวิจัยของโครงการจำนวน 12 คน และผู้ประสานงานจำนวน 1 คน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (ฝ่ายนโยบายและความสัมพันธ์ข้ามชาติ) จำนวน 2 คน โดยการประชุมในครั้งนี้ รศ.ดร. ศิริพร วัชชวัลคุ ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายและความสัมพันธ์ข้ามชาติ และนางสาวปิยดา จุฑะวิริยะ เจ้าหน้าที่ฝ่ายนโยบายและความสัมพันธ์ข้ามชาติ ได้เดินทางมาร่วมพัฒนาโจทย์วิจัย และติดตามความก้าวหน้า ซึ่งนักวิจัยได้นำเสนอผลการพัฒนาโจทย์วิจัยจากการสำรวจประเด็นในพื้นที่สนาม เนื่องจากการประชุมครั้งที่ 1 นักวิจัยบางท่านได้รับข้อเสนอแนะจากนักวิจัยรุ่น 1 จึงได้มีการปรับหัวข้อและประเด็นในการนำเสนอโจทย์วิจัย ดังนี้ (รายละเอียดดังเอกสารแนบที่ 1)

1. โครงการที่ 1 เรื่อง แรงงานข้ามชาติภาคอุตสาหกรรม โดย ผศ.ดร.ชูศักดิ์ สุทธิสา
2. โครงการที่ 2 เรื่อง “การจัดการสุขภาพแรงงานข้ามชาติ: ความสัมพันธ์บนพื้นที่ชายแดนไทย – ลาว” โดย นายคชณิน สุวิชา
3. โครงการที่ 3 เรื่อง “เส้นทางและกระบวนการเข้าสู่อาชีพหญิงบริการชาวลาว: กรณีศึกษาหญิงบริการในสถานบันเทิง เขตกำแพงพระนครเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และหญิงบริการในร้านคาราโอเกะ เขตอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย” โดย อาจารย์อนุชา พิมพ์ศักดิ์
4. โครงการที่ 4 เรื่อง “ด้านประเพณี: พื้นที่ และ ระบบความสัมพันธ์ของท้องถิ่นในการจัดการแรงงานข้ามชาติ” โดย อาจารย์ ดร.กนกพร รัตนสุธีระกุล
5. โครงการที่ 5 เรื่อง “จุดผ่อนปรน ขบวนการต่อรองบนพื้นที่ทับซ้อนระหว่างอำนาจประเพณีและอำนาจรัฐ บริเวณพื้นที่อำเภอขามุนาม จังหวัดอำนาจเจริญ” โดย อาจารย์ ดร.ฉลอง พันธุ์จันทร์
6. โครงการที่ 6 เรื่อง “มนทัศน์และทัศนคติของแรงงานข้ามชาติชาวลาวที่มีต่อการทำงานในประเทศไทย” เสนอโดย นายทรงพล ตุละทา

7. โครงการที่ 7 เรื่อง “วิถีชีวิตแรงงานข้ามชาติจากประเทศลาว: การสร้างพื้นที่ต่อรองกับอำนาจรัฐ กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดหนองคาย” โดย อาจารย์เกียรติศักดิ์ บังเพลิง
8. โครงการที่ 8 เรื่อง “ความหมายในการข้ามแดน ปฏิบัติการข้ามแดน และกลยุทธ์การต่อรองของแรงงานข้ามชาติจากจังหวัดสตูลถึงตัง ประเทศกัมพูชา” โดย อาจารย์ ดร.ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ
9. โครงการที่ 9 เรื่อง “วาทกรรมแรงงานข้ามชาติ: อำนาจ การตีตรา และการต่อรอง” โดย อาจารย์ ดร.โสภี อุันทะยา
10. โครงการที่ 10 เรื่อง “วัฒนธรรมคนข้ามแดน: กลยุทธ์ในการดำรงชีวิตและการปรับตัวในสังคมใหม่ของชาวไทยข้ามชาติในเวียดนามใต้” โดย อาจารย์ ดร.พิมเสน บัวระภา

ครั้งที่ 3 ประชุมกลุ่มย่อยระหว่างพัฒนาโจทย์วิจัยชุดขยายแดนด้านแรงงาน ในวันที่ 5 มีนาคม 2553 การประชุมในครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 15 คน ซึ่งการประชุมในครั้งนี้เป็นการพบปะพูดคุยร่วมกันระหว่างนักวิจัยและผู้ประสานงาน เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินการพัฒนาโจทย์วิจัย อีกทั้งเป็นการประชุมระดมสมองในการปรับปรุงโจทย์ จากการนำเสนอในที่ประชุมคราวก่อน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนส่งเค้าโครงการวิจัยเพื่อเสนอต่อ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่าย 1 ซึ่งนักวิจัยได้มีการปรับปรุงและพัฒนาโจทย์ ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และจะดำเนินการจัดส่งเค้าโครงในวันที่ 15 มีนาคม 2553 นี้

สรุปผลการปฏิบัติงานโครงการการพัฒนาโจทย์วิจัยการบริหารจัดการพื้นที่และเมืองชายแดน ระยะที่ 2 ดังตารางได้ดังนี้

กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน
1. ดำเนินการสำรวจพื้นที่	เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาโจทย์ และการพัฒนาทักษะ แนวคิดทางการวิจัย	1. เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงานของนักวิจัยในแต่ละพื้นที่ร่วมกับคนในชุมชน
2. ดำเนินจัดประชุมสัมมนา / เวที ส น บ ส นุน กระบวนการวิจัย	กระบวนการวิจัยที่มีคุณภาพ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	1. เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการวิจัยของนักวิจัยในแต่ละพื้นที่วิจัย 2. เกิดการเพิ่มเติมความรู้ทักษะ แนวคิดในกระบวนการวิจัย

กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน
1.1 เวทีประชุมกลุ่มย่อย ระหว่างการพัฒนาโจทย์ของ นักวิจัย 1.2 เวทีพัฒนาโจทย์วิจัย	และการพัฒนา ทักษะ แนวคิด ทางการวิจัย	3. โดยการแลกเปลี่ยนพูดคุย การเสนอแนะกระบวนการ แก้ปัญหาร่วมกันระหว่างนักวิจัย และเกิดการพัฒนาทักษะ ทางการวิจัย เกิดกระบวนการติดตามงานวิจัยอย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่อง และกระตุ้นให้นักวิจัยได้ดำเนินการวิจัยอย่างเป็น ระบบ และมีประสิทธิภาพ
2. ประสานงานด้านเอกสารที่ เกี่ยวข้องกับงานวิจัย 2.1 ประสานงานการจัด กิจกรรม 2.2 หนังสือติดต่อประสาน 2.3 เอกสารการเงิน 2.4 ประสานงานกับ สกว.ใน ส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อ สนับสนุนการวิจัย	การ ประสานงาน สะดวกรวดเร็วและมี ประสิทธิภาพ	1. จัดทำหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกให้นักวิจัยเก็บข้อมูลในพื้นที่ 2. ประสานงานด้านเอกสารกับ สกว. เรื่องการขออนุมัติงบประมาณจัดกิจกรรม ที่ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็ว 3. การประสานงานกิจกรรมการพัฒนาโจทย์ของนักวิจัย

บทที่ 4

ผลการปฏิบัติงาน

โครงการการพัฒนาโจทย์วิจัยการบริหารจัดการพื้นที่เมืองและชายแดน ระยะที่ 2

ผลการปฏิบัติงานโครงการการพัฒนาโจทย์วิจัยการบริหารจัดการพื้นที่เมืองและชายแดน ระยะที่ 2 ตามภารกิจหลัก มีประเด็นในการปฏิบัติงานดังนี้ คือ

กรอบภารกิจหลัก

1. ดำเนินการเวทีสำรวจโจทย์วิจัยและความต้องการในพื้นที่เกี่ยวกับประเด็นแรงงาน การ จัดประชุม สัมมนาเพื่อพัฒนาโจทย์วิจัย
2. ให้คำปรึกษาแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำโครงการวิจัย ของนักวิจัย
3. ประสานงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ด้านเอกสาร ด้านอื่น ๆ
 - 4) ประสานงานรายงานการเงิน เอกสารการเงิน
 - 5) หนังสือติดต่อประสานงาน
 - 6) ประสานงานกับ สกว. และส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการวิจัย

จากแผนดำเนินงานของโครงการการพัฒนาโจทย์วิจัยการบริหารจัดการพื้นที่และเมือง ชายแดน ระยะที่ 2 สามารถสรุปผลการปฏิบัติงาน โดยจัดให้มีการสำรวจโจทย์วิจัยและความ ต้องการในพื้นที่กับกลุ่มแรงงานต่างด้าวในเขตพื้นที่ จัดประชุมพัฒนาโจทย์วิจัย และจัดประชุม กลุ่มย่อยระหว่างพัฒนาโจทย์ และในกระบวนการสุดท้ายคือ การเสนอข้อเสนอโครงการต่อ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งทางโครงการฯได้ส่งข้อเสนอโครงการวิจัยทั้งหมด 11 เรื่อง ประกอบด้วย

1. เรื่องแรงงานข้ามชาติภาคอุตสาหกรรม เสนอโดย ผศ.ดร.ชูศักดิ์ สุทธิสา

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาเส้นทางและกระบวนการเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรมของแรงงานข้าม ชาติ
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์และการปฏิบัติการของรัฐ และทุนที่มีต่อวิถีชีวิตแรงงานข้าม ชาติ
3. เพื่อศึกษาการปรับตัว ต่อสู้ ต่อรอง ของแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ใหม่

2. เรื่องด้านประเพณี : ระบบ กลไก และเครือข่ายความสัมพันธ์ของท้องถิ่นในการจัดการ
แรงงานข้ามชาติ เสนอโดย ดร.กนกพร รัตนสุธีระกุล

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการและกระบวนการจัดการด้านประเพณีโดยชุมชน ท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษากลไก/เครือข่ายและระบบความสัมพันธ์ ในการจัดการแรงงานข้ามชาติ
ของชุมชนท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษากระบวนการ การปรับตัว การปะทะสังสรรค์ของกลุ่มแรงงานข้ามชาติ
กับชุมชนท้องถิ่น
4. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อการจัดการแรงงานข้ามชาติ

3. เรื่องตัวตนคนข้ามแดน: การศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวทางอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และ
วัฒนธรรมของคนไทยข้ามชาติในประเทศเวียดนามภาคเหนือและคนไทยข้ามชาติในประเทศ
เวียดนามภาคใต้ เสนอโดย ดร.พิมเสน บันระภา

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

งานวิจัยนี้มุ่งที่จะเปรียบเทียบปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมข้าม
พรมแดนผ่านเรื่องเล่าและปฏิบัติการประจำวันของคนไทยข้ามชาติในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยม
เวียดนามในภาคเหนือกับคนไทยข้ามชาติในประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามในภาคใต้
ที่กำลังดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางกระแสภาวะโลกไร้พรมแดนทั้งในด้านการเคลื่อนย้ายผู้คน การเงิน
สังคมข้อมูลข่าวสารและสินค้าในประเด็น ดังต่อไปนี้

9.1 ศึกษาการนิยามความหมายตนเองและการถูกนิยามความหมายจากคนรอบข้างใน
ฐานะคนข้ามชาติในพื้นที่เวียดนามภาคใต้ของเขาเหล่านั้น

9.2 ศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนทางอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และวัฒนธรรมเพื่อสร้างการ
ต่อรองทางพื้นที่ในสังคมใหม่ในพื้นที่เวียดนามภาคใต้ของเขาเหล่านั้นในประเด็น -

9.2.1 การสร้างเครือข่ายในการดำรงชีพและการประกอบชีพ

9.2.2 การสะสมทุน

9.2.3 การเข้าถึงแหล่งทรัพยากร

9.2.4 การสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

9.2.5 การเคลื่อนย้ายทรัพยากร

9.2.6 บทบาทของสตรีชาวเวียดนามในฐานะของภรรยาในครอบครัวของคน
ไทยข้ามชาติในเวียดนามภาคใต้

9.3 เปรียบเทียบการนิยามความหมายตนเองและกระบวนการปรับตัวทางอัตลักษณ์ชาติ
พันธุ์และวัฒนธรรมของคนไทยข้ามชาติในบริเวณภาคเหนือและภาคใต้ในประเทศเวียดนาม

**4. เรื่องระบบการจัดการของชุมชนและการปรับตัวของแรงงานข้ามชาติบนพื้นที่ชายแดน
จังหวัดมุกดาหาร เสนอโดย ดร.โสภี อุ่นทะยา**

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแรงงานข้ามชาติบนพื้นที่ชายแดน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ในประเด็นต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการ และรูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติบนพื้นที่ชายแดน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อศึกษาระบบการจัดการแรงงานข้ามชาติของชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร
3. เพื่อศึกษาการปรับตัว และวิธีการสร้างความสัมพันธ์ของแรงงานข้ามชาติกับคนในชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร

**5. เรื่องแรงงานข้ามชาติ:ความสัมพันธ์เชิงอำนาจกรณีศึกษาชาวมาน จ.อำนาจเจริญ
เสนอโดย อ.เกียรติศักดิ์ บังเพลิง**

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาลักษณะของอำนาจและความสัมพันธ์เชิงอำนาจบนพื้นที่พรมแดน
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การต่อรองบนพื้นที่พรมแดนของแรงงานข้ามชาติลาว

**6. เรื่องการจัดการสุขภาพแรงงานข้ามชาติ : ความสัมพันธ์บนพื้นที่ชายแดนไทย – ลาว
เสนอโดย นายคณิน สุวิชา**

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการนโยบายและการปฏิบัติการของรัฐด้านสุขภาพของแรงงานข้ามชาติชาวลาวของประเทศไทย และสปป.ลาว
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติการของประชาชนและภาคประชาสังคมด้านสุขภาพสำหรับแรงงานข้ามชาติชาวลาวในประเทศไทยและสปป.ลาว
3. เพื่อเสนอทางเลือกแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสุขภาพสำหรับแรงงานข้ามชาติชาวลาวระหว่างไทยและสปป.ลาว

7. เรื่องการจัดการสุขภาพแรงงานข้ามชาติในชุมชน เสนอโดย นายทรงพล ตูละทา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาสุขภาพของแรงงานข้ามชาติและการดำเนินการป้องกัน/แก้ไขโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อวิเคราะห์และค้นหาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดการด้านสุขภาพแรงงานข้ามชาติในชุมชน
3. เพื่อค้นหารูปแบบที่เป็นไปได้ในการจัดการสุขภาพแรงงานข้ามชาติในระดับชุมชน ท้องถิ่น และเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการด้านสุขภาพให้กับแรงงานข้ามชาติในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะ เทศบาล และ อบต.

8. เรื่องกระบวนการและแนวนโยบายการจัดการแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาภาคเกษตรกรรมในชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีชุมชนในตำบลทัพเสด็จ และทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เสนอโดย นายวิเชียร พลสยาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษากระบวนการจ้างแรงงานและความต้องการแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชาภาคเกษตรกรรมในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ชุมชนทัพเสด็จ และทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีชุมชนทัพเสด็จ และทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการจัดการและรูปแบบอย่างเหมาะสมในการจ้างแรงงานข้ามชาติในอาณานิคมชายแดนไทย-กัมพูชา โดยใช้กรณีศึกษาจากชุมชนทัพเสด็จ และทัพไทย อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

9. เรื่องอาณานิคมชายแดนพมดงรักกับกระบวนการให้ความหมาย การปะทะปฏิสัมพันธ์ และรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการพื้นที่ชายแดนไทยและกัมพูชาบริเวณกลุ่มปราสาทตาเมือน เสนอโดย นายบัญญัติ สาลี

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาการให้ความหมายและการปะทะปฏิสัมพันธ์ของผู้คนและรัฐระหว่างไทยกับกัมพูชา

2. เพื่อนำเสนอนโยบายรัฐในการแก้ปัญหาชายแดนและรูปแบบการจัดการพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชากรณีบริเวณพื้นที่พิเศษ

10. เรื่องความขัดแย้งเชิงนโยบายระหว่างรัฐกับเกษตรกรในการจ้างแรงงานข้ามชาติ ชาวลาอในระบอบเกษตรพันธะสัญญาบริเวณชายแดนไทย-ลาว : กรณีเทศบาลตำบลบ้านแพง อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม เสนอโดย อ.อนุชา พิมศักดิ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาปัญหาเชิงนโยบายในการว่าจ้างแรงงานข้ามชาติในภาคเกษตรกรรมภายใต้ระบบเกษตรพันธะสัญญาว่าเอื้อหรือไม่เอื้อต่อการจ้างงานและการทำงาน
2. เพื่อศึกษาผลกระทบเบื้องต้นนายจ้างชาวไทยและลูกจ้างผู้เป็นแรงงานข้ามชาติ ในประเด็นปัญหาการจ้างงาน สิทธิมนุษยชนแรงงาน ทั้งในมิติของสวัสดิการ ค่าจ้าง การดูแลสุขภาพ และสถานภาพในสังคมและการแสดงออกเชิงวัฒนธรรม
3. เพื่อหาแนวนโยบาย ข้อกำหนด ข้อบังคับ หรือกฎหมายทั้งในระดับรัฐ ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นที่จะเอื้อให้เกษตรกรชาวไทยสามารถจ้างแรงงานข้ามชาติได้อย่างถูกต้องโดยไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก เสียค่าใช้จ่ายมาก และเหมาะสมกับระบบการจ้างงานในระบบเกษตรพันธะสัญญา อีกทั้งไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนแรงงาน

11. เรื่องสิทธิของแรงงานข้ามชาติจากจังหวัดสตึงเตร็ง ประเทศกัมพูชาที่ทำงานในประเทศไทย เสนอโดย ดร.ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแรงงานข้ามชาติจากชายแดนกัมพูชา-ลาว ที่ข้ามแดนมาทำงานในประเทศไทยในประเด็นต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของการข้ามแดนจากชายแดนกัมพูชา-ลาว โดยอธิบายให้เห็นถึงความคิดของแรงงานจากชายแดนบริเวณนี้ วิธีการข้ามแดน ผู้คนกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการข้ามแดน รวมทั้งวิธีการในการส่งเงินกลับบ้าน
2. เพื่อศึกษานโยบายของรัฐไทยในการคุ้มครองสิทธิของแรงงานข้ามชาติ เช่น การได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 รวมทั้งการคุ้มครองด้านอื่นๆ เช่น การคุ้มครองในเรื่องสวัสดิการ และสุขภาพ
3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รวมทั้งนายจ้างภายใต้้นนโยบายดังที่กล่าวในประเด็นที่สอง โดยพิจารณาจากสภาพที่แรงงานจากชายแดนกัมพูชา-ลาวได้รับการปฏิบัติ

ผลการปฏิบัติงาน โครงการการพัฒนาวิทยุวิจัยการบริหารจัดการพื้นที่เมืองและชายแดน ระยะที่ 2 ได้ส่งโครงการเพื่อพิจารณา จำนวนทั้งสิ้น 11 โครงการ ซึ่งอยู่ในกระบวนการพิจารณาของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สรุปผลการปฏิบัติงาน มีดังนี้

กิจกรรมที่ดำเนินการ	วัตถุประสงค์	ผู้เข้าร่วมประชุม	วันเวลาที่ดำเนินการ
ลงพื้นที่สำรวจและหาข้อมูลวิทยุวิจัย	สำรวจพื้นที่เพื่อหาวิทยุวิจัยในพื้นที่ จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอุบล	10 คน	4-7 ก.พ. 2553
เวทีพัฒนาวิทยุวิจัยชายแดน ครั้งที่ 1	เพื่อพัฒนาและแลกเปลี่ยนประเด็นวิทยุวิจัยกับผู้ทรงคุณวุฒิ	30 คน	16 ก.พ. 2553
เวทีพัฒนาวิทยุวิจัยชายแดน ครั้งที่ 2	เพื่อพัฒนาและแลกเปลี่ยนประเด็นวิทยุวิจัยกับผู้ทรงคุณวุฒิ	15 คน	5 มี.ค. 2553
ลงพื้นที่สำรวจและหาข้อมูลวิทยุวิจัย	สำรวจพื้นที่เพื่อหาวิทยุวิจัยในพื้นที่ จังหวัดขอนแก่น	10 คน	12 มี.ค. 2553

สรุปผลการปฏิบัติงานโครงการการพัฒนาวิทยุวิจัยการบริหารจัดการพื้นที่และเมืองชายแดน ระยะที่ 2 ดังตารางได้ดังนี้

กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ(ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน
1. ดำเนินการสำรวจพื้นที่	เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาวิทยุและการพัฒนาทักษะ แนวคิดทางการวิจัย	1. เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงานของนักวิจัยในแต่ละพื้นที่ร่วมกับคนในชุมชน
2. ดำเนินจัดประชุมสัมมนา/เวทีสนับสนุนกระบวนการวิจัย 2.1 เวทีประชุมกลุ่มย่อยระหว่างการพัฒนาวิทยุของนักวิจัย 2.2 เวทีพัฒนาวิทยุวิจัย	กระบวนการวิจัยที่มีคุณภาพ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะ แนวคิดทางการวิจัย	4. เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการวิจัยของนักวิจัยในแต่ละพื้นที่วิจัย 5. เกิดการเพิ่มเติมความรู้ทักษะ แนวคิดในกระบวนการวิจัย โดยการแลกเปลี่ยนพูดคุย การเสนอแนะกระบวนการแก้ปัญหาาร่วมกันระหว่างนักวิจัย และเกิดการพัฒนาทักษะทางการวิจัย 6. เกิดกระบวนการติดตามงานวิจัยอย่างเป็นระบบ

		และต่อเนื่อง และกระตุ้นให้นักวิจัยได้ดำเนินการวิจัย อย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ
3. ประสานงานด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย 3.1 ประสานงานการจัดกิจกรรม 3.2 หนังสือติดต่อประสาน 3.3 เอกสารการเงิน 3.4 ประสานงานกับ สกว. ในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการวิจัย	การประสานงานสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	1. จัดทำหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกให้นักวิจัยเก็บข้อมูลในพื้นที่ 2. ประสานงานด้านเอกสารกับ สกว. เรื่องการขออนุมัติงบประมาณจัดกิจกรรม ที่ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็ว 3. การประสานงานกิจกรรมการพัฒนาโจทย์ของนักวิจัย
4. เสนอโครงการวิจัย	ได้รับการพิจารณาอนุมัติโครงการ	1. เสนอโครงการวิจัยเพื่อพิจารณาจำนวน 11 โครงการ เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2553

ลงนาม

(อาจารย์ ดร.โสภี อุ่นทะยา)

ผู้ประสานโครงการฯ

วันที่ มิถุนายน 2553

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรม

การสำรวจโจทย์วิจัยและความต้องการในพื้นที่กับกลุ่มแรงงานต่างด้าว
ในเขตพื้นที่ จังหวัดเลย จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม
จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

แลกเปลี่ยนสถานการณ์แรงงานในพื้นที่ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดเลย

แลกเปลี่ยนสถานการณ์แรงงานในพื้นที่ อำเภอสรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

แลกเปลี่ยนสถานการณ์แรงงานในพื้นที่ อำเภอบ้านแพ่ง จังหวัดนครพนม

เอกสารแสดงตัวตนของแรงงานต่อชุมชน อำเภอบ้านแพง

..... ตำบล 30240/1 อำเภอ บ้านแพง จังหวัดนครพนม

ชื่อ น.ส. ศิริน นามสกุล..... เพศ หญิง สัญชาติ ลาว
 อายุ 15 ปี
 วันเดือนปีเกิด วันที่.....เดือน..... พ.ศ.2550
 สถานที่เกิด.....
 มาจากบ้าน หนอง เมือง หนอง แขวง บอลิคำไซ ประเทศลาว
 เมื่อ วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....
 เข้ามาอยู่ประเทศไทย เป็นเวลาประมาณ.....วัน.....เดือน.....ปี
 ที่อยู่ขณะทำทะเบียนรายการประวัติ อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอบ้านแพง
 จังหวัด นครพนม
 นายจ้างชื่อ นาย ลมท่งดี สกุล ทิม อยู่บ้านเลขที่ 110 หมู่ที่ 10 ตำบล บ้านแพง
 อำเภอบ้านแพง จังหวัด นครพนม
 หน้าที่ความรับผิดชอบของลูกจ้างต่างตัวคือ.....
 มาอยู่กับนายจ้างคนนี้ ตั้งแต่วันที่ 15 เดือน พ.ค พ.ศ. 52

ขอรับรองว่าเป็นรูปถ่ายของ ชื่อ.....สกุล.....

ลงชื่อหรือลายพิมพ์นิ้วมือ.....ลูกจ้าง

ลงชื่อ.....นายจ้าง

ลงชื่อ นาย ลมท่งดี ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 10 ตำบล บ้านแพง อำเภอบ้านแพง จังหวัด นครพนม

พื้นที่จุดผ่อนปรน บ้านดอนแพง อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม

การเคลื่อนเข้าออกของสินค้า 2 ฟัง

ทำเทียบเรือ จุดผ่านแดน

